

VERTEC.

Izhaja
1. dne v
mesecu
in stoji
za vse
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za vse
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
špi-
talskih
ulicah
nž. št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 3.

V Ljubljani 1. marca 1875.

Leto V.

O p o m i n .

Vertec“ gôji mi prijazno,
Zlatolási otrok moj!
Tebi skerbno je obdelan;
Cvêt in sad njegov je tvoj.

Kar ti daje, vse nabiraj
V bôgat venec in sladák;
Njega se spominjal bodeš
Rádosten še môž krepák.

Tu duhovi cvêtov mladih
Tvoje zibljejo sercé,
V neoskrúnjenem jezici
K tebi divno govore.

Spremljeválcí bodo tvoji,
Dôkler bode grêl te svêt,
In do groba ne pozabiš
Blagoglasja njih beséd!

Lujiza Pesjakova.

Strijc Zidanek.

(Poslovenil A. Martinec.)

„Ali ne, strijc, denes nam zopet poveste žalostno dogodbo, kako ste v vojni izgubili nogo,“ nagovori sedemletni Matijček strijca Zidanka, sè sestrama stopivši v njegovo sobo.

„Otroci, ali vam res nij drugo na umu, nego li vojaci in kervavi boji? Boj je najstrašnejša stvar na zemlji. Bojišče — hú, še zdaj me stresa mraz,

kedar se opomnim ónih žalostnih prízorov, katere sem videl na bojišči!“

„To rad verjamem, strije,“ odgovori Matijček, „a vojne dogodbe so vendar najlepše ter še posebno vaša, kako ste izgubili nogo.“

„Koliko krat naj vam jo še povem?“ reče strije, sedši k peči poleg zveste prijateljice, stare mačke. „Menim, da vam je uže vsa znana.“

„Če tudi,“ reče Matijček; „povejte jo, ker veste, da vas radi poslušamo.“

„Nu zgòdi se po vašej volji, ker sta oča in mati odšla v semenj, hočem vas malo zabavljati.“

Teh besed je bil Matijček zeló vesel. Kakor bi trebalo njemu samemu iti v boj, pripaše si leseno sabljico, ter ponosno stopi pred strijca. Anička, starejša sestra, naslóni se mu na ramo, a Marjetica, ki bi tudi rada poslušala, stopi tik njega. Še kanarček v kletki na oknu umolkne, da bi zvédel strijčevo dogodbo.

„Čujte!“ začne strije Zidanek, „bilo je v 184*. leto pri Pešti, stolnem mestu ogerske zemlje, ko je bilo Avstrijanom treba prepoditi Ogre iz terdnjave. Baš sem stal na straži v necem gozdu. Ne daleč od mene je bila velika pečina. Dejál sem sam v sebi: „tukaj je zeló ugoden kraj na sovražnika paziti, samo gòri se je treba vspláziti. A jedva sem bil verhu pečine, uže skoči ná-me sovražnik, dolgopet Oger. Nekaj časa gleda on mene in jaz njega. On se mene ustraši, jaz se ustrašim njega. Tako sva si nekaj trenótij néma nasproti stala, oba z napetim petelinom.“

„Udaj se!“ zavpije Oger, „kajti védi, da si ujet.“

„Ne!“ zagermim jaz, „ti si ujet.“

Zdaj vpraša Matijček: „zakaj li niste takój ustrelili, strije?“

„Tega ti ne umeješ,“ odgovori strije. „Ako si na straži ter ustreliš, ondaj to znači, da se sovražnik bliža, potem začnó takój bobnati in vsa vojska se naorózi. Zaradi tega nijsem strelil.“

„Ko sva zopet drug na družega zagermela: „moj si!“ bližala sva se, jaz njemu, on meni, z golima bajonetoma. Konci se uže dotakneti, a nobeden od naju se ne udá. Treba je bilo s kervjo razsodíti. Verujte mi, dragi otročiči, da mi nij bilo še nikdar tako težko v serci; iz očij velikanskega sovražnika se je bliskal ogenj ter njegove telesne moči so presezale moje. — A mislil sem si: „vojaku je treba imeti pogum, ter zmóči mu je ali umreti!“ tako sem dejál, in zdajci se mej nama prične kervav boj. Bajoneta zabrenkóčeta, kajti jela sva se klati. Debelih pet minut sva se bojevala ter boj je bil od minute do minute zléjši. Zdaj se z nogo zadenem ob nekaj; spotaknem se ter padem. V tem hipu mi nasprotnikov bajonet prodere desno koleno. Strašno zaječím in zgruzim se na zemljo. Puška, sproživši se mi, zadene Ogra. Ali ga je ubila, ali samo ranila, tega nijsem vedel. Ležal sem dolgo na tleh brez vse zavésti, in stoperv tedaj, ko se zopet zavem, ugledam ranjenega sovražnika poleg sebe ležèč in deržèč kervavo ruto na čelu. Tudi sem videl, da se moj polk bliža.“

Zdaj je mir bil mej nama. Oba sva se hrabro bojevala in drug družega premogla. „Tovariš!“ rečem obezujóč si rano, „kam sem te ranil?“

„O moje glave, mojih očij!“ odgovori Oger, „sam sebi se zdím slep.“
„Ne verjamem; kri je prišla v oči in ti jemlje vid“, potolažim ga jaz.

„Prosim te, tovariš!“ reče ranjeni Oger, „ako moreš, splazi se bliže k meni ter poglédi, kam sem ranjen, — uh, oči, oči!“

V velikih bolečinah se splazim do njega, kajti vstati nijsem mogel, ter mu ubrišem kri z obraza in iz očij. Zapazil sem, da mu je krogla baš mimo oči sverčála, razpravši mu samo obervi.

„Tovariš!“ rečem, „ti si še srečno glavo unesel! Taka ranica se naglo zacéli; a jaz, jaz! Tvoj bajonet bodem še dolgo čutil v stegnu.“

„Uh, oči, oči, tovariš! uh oči!“ stokal je Oger. „Nič ne vidim!“

Tako sva bila oba v velikej stiski, brez nobene človeške pomoči ležèč na terdih tléh. Oger nij mogel iti od mene, ker nij videl, a jaz od velikih bolečin nijsem mogel po konci stati. Polk je bil uže davno odšel iz tabôra; nobednega človeka nij bilo blizu, da bi nama pomogel. Solnce je zléje in zléje pripekalo. Glad in žeja sta naju mučila; kar sva v žepih imela, s tem sva se bratovski delila. Jaz sem Ogru dal polovico hleba a on meni požirek pi-jače iz čúture.

Rana me je ščeméla, da sem se zvijal, kakor červič v prahu. „Ubogi tovariš!“ miloval me je Oger, primši me za roko, „zeló se mi smiliš!“

Približa se poldne. Moje bolečine so bile nepreterpne. Kost mi je začela otekati; bal sem se, da se mi ne bi prisadilo. Zdaj pride Ogru dobra misel na um. „Tovariš!“ ogovori mene, „jaz lahko hodim a ne vidim, ti vidiš a hoditi ne moreš. Ako si zadovoljen, naložim te na pleči, a ti mi pot kaži. Uro hodá od tod je terg, kjer nama dobri ljudje pomorejo.“

„To je pametna misel,“ rečem jaz, „samo hitro otídiva.“

Najino potovanje je bilo zeló težavno, posebno meni, kar si utegnete misliti, ljubi otroci! Za dve uri sva bila v tergu, kjer najdeva mnogo prijateljev. Vse je naju milovalo ter velika množica ljudij spremila v bólnico. Tu oba položé v jedno sobo in pošljó po zdravnika. Vsak dan sva se bolje upoznávala. Oger je bil lepega, plemenitéga značaja, in skupaj sva živela, kakor brata.

Tako so minoli trije meseci. V tem času so mi odrezali spodnje stegno desne noge, a Oger je ostal slep. Nij bila krogla kriva, da je ubožec oslépel, nego ognjeni žar, ki mu je mimo očij šinil.

Zvesti tovariš bi bil prisiljen poprej iti iz bólnice nego li jaz, a prosil je, da bi ga uderžali, dokler še jaz ne ozdrávim.

„Oj, blagi Oger!“ prekinejo otroci besedo strijcu Zidanku, solze si iz očij brišóč.

„Rad bi dal ne vem kaj, ako bi ga mogel samo še jedenkrat videti in ž njim govoriti. Uh, najina ločitev mi je še zmirom pred očíma! Oba sva jokala, kakor otroka, objemáje in poljubljáje se, da nij bilo ni konca ni kraja. Naposled sva si na spomín zamenjala orožje. Ondu na steni visi njegova puška. Z mano v grob naj ide,“ reče strije Zidanek, ter okončá žalostno prigodbo.

Otroci se mu zahvalijo, vsak posebej ga poljubivši.

* * *

Zunaj se je uže jelo mračiti. Tam od vélike ceste se začúje glas veselih sejmarjev, domóv iz mesta L. gredočih. Tudi roditelja naših otrok sta

bila mej njimi. Prijazno se pogovarjaje po potu, kakor je navada sejmárjem, srečajo slepega starčka s harfo. Mlad deček ga je vodil. Slepi siromak je bil velik, zajéten človek, verlo prijaznega lica.

„Kamo idete, prijatelj?“ ogovori ga oča.

„V bližnjo vas si grem iskat cenejšega stanovanja; v mestu se je vse podražilo,“ odgovori slepec.

„A od kod ste doma?“

„Iz Ogerskega, tu od meje.“

„Ali je deček, ki vas vodi, vaš sin?“

„Ne, mojega brata sin je, a zeló dober otrok. Obečal me je voditi, dokler bodem živ.“

„Kaj meniš li stara“, oča na tihoma reče svojeji ženi, „ali ga ne bi pri nas nočili?“

„Da, da, prenočimo ga,“ odgovori žena. Tudi večerjo mu damo.

„Ako vam je drago, nocój z dečkom prenočíte pri nas,“ reče zdaj oča slepemu godcu. „Nijsmo uže daleč od doma!“

„Ali ste res tako dobrotljiv, da vzamete pod streho starega tujega siromaka?“

„Idite z nami! Jutri vam ne bode daleč do mesta.“

„Bog vam stokrat poverni ljubezen in dobroto ter oblagoslóvi vas in vaše otroke!“ reče gáneni starček.

Predno do hiže dospéjo, pritekó jim uže otroci naproti. „Oča! mati! kaj ste nam prinesli?“ vprašajo drug za drugim radovedno iskáje po materineji kosarici in očetoveji torbi.

„Počakajte, da pridemo domóv,“ dé oča ter Marjetico prime za roko.

Ko pridejo do hiže, stopi tudi strije Zidanek préd-nje. — „Nu nu, ali bodemo imeli denes veselico?“ pošáli se, ugledavši godca, ne zapazivši, da je slep.

„Podrúznika! Zidanek, podrúznika bodemo imeli!“ odgovori oča.

„Podrúznika?“ reče Zidanek, obernivši se k slepemu siromaku.

A slepec se molčé zgane ter ves osúpel zašepetá: „nij li to Zidankov glas, — glas mojega vojnega tovariša?“

„Kaj? Ali veš, kdo sem?“ zavpije Zidanek ter stopi bliže k starcu.

„Zidanek, dragi Zidanek! ali me uže ne znaš? Ali si pozabil slepega Ogra?“ reče s tresljívim glasom ter stegne roci, objémat nekdanjega tovariša.

„Vsi svetniki!“ zavpije Zidanek sam iz sebe, „ali je res? Dà, dà, ti si! Naj te objamem, stari, preljubi prijatelj moj! Tisoč zlatníkov ne bi vzel, da bi tvojega lica zopet ne videl!“

Če je zadnja ločitev njima bila prežalostna, utegneta misliti, kako sta se veselila zdaj, ker sta se tako nahódoma sestala.

Ko zvedó oča, mati in otroci, da je slepi siromak tist Oger, o katerem jim je strije Zidanek toliko krat pripovedoval, vzemó slepega godca takój za največjega prijatelja. Ves večer so ga imeli za mizo ter godováli pravi družinski praznik. Posebno otroci se nijso mogli nagledati Ogra, o katerem jim je strije malo poprej ponavljal žalostno dogodbo v kervavem boji.

Jutrejdan slepecu nijso dali iti od hiže; prisiljen je bil ostati še osem dnij.

Zvédevši, da prijatelja samo tri ure hodá bivata drug od drugega, ukre-
neta pohájati se vsak mesec, in tako je tudi bilo. Zídanek je imel nekaj svo-
jega ter nikoli nij pozabil prijatelja. Često mu je v roko stisnil po goldinarji.
Ker je bil Zídanek sosedom in daleč okrog znan človek, naklonil je prijatelju
mного podpore. Nij mu bilo treba prosjáčiti; živel je na stare dni v míru
in pokoji.

Poboljšani zapravljivec.

(Povést, posl. V.—ž—.)

Star plemenitaš je imel blizu mesta Pariza lep gradič, ki je bil uže do
500 let svojína njegovih pradedov. Mnogo lepih dohodkov mu je dajala ta
last, in ker je njegov sin uže izpolnil dvajset let, izročil mu je gospodarstvo.

A mladenič je bil preživ ter nij mislil o mirnem življenji na kmetih, nego
samopašno je zapravljajl očetovo iménje na veselicaš v velicem mestu Parizu.
Udal se je igri, pijančevanju in drugim slabostim, ki so mu v kratkem po-
brale malo ne vso imovíno ter ga verhu tega še pripravile v velike dolgove.

Zdaj mu oča umerje, davši mu ostalo imovíno. Pred smertjo mu še
dá mnogo dobrih naukov, osobito mu zatverdi, da, ako bi ga nesreča tako
spravila pô zlu, da bi slednjič prodal svojo imovíno, naj bi se vendar nikoli ne
odtegnil iz hiže, katera je uže toliko let bila njegovih pradedov; posebno ga
je rotíl, obderžati si tisto sôbo, v katerej on leží na smerti. „Tukaj bode tvoje
svetišče,“ pristavi na konci, „takrat še, ko po daljnem sveti uže nikjer ne
bodeš imel zavetja.“

Po očetovej smerti se sin nij okánil svojega slabega življenja, — s kratka:
v malo letih je bil siromák; a na zadnje je prodal tudi hižo, samo da si je
mogel ob skopej kermi ohraniti življenje. Vendar nij zabil očetovega izreka;
izgovoril si je bil sobo na ves čas svojega življenja.

A nij bilo dolgo, da je potrošil vse novce, kar jih je bil dobil za imo-
víno. Prosil je zatorej svojih prijateljev in znancev na pósodo, in res so mu
v začetku dajali po malem; a ker se je to pregosto ponavljalo, jeli so ga k
malu odganjati z gerdo besedo od dúrij.

Terpel je nekaj časa to strašno uboštvo. Poslednjič zapazi neko staro
skrinjico tam v najtemnejšem kotičku stoječo, katere še prej nikoli nij ogle-
doval. Posebna radovédnost ga prime; ne kakor bi upal v njej najti pomoči,
nego le bolj, da bi misli obernil na kaj družega ter tako nekaj časa pozabil
svoje nesreče. Vstane ter se utovorí na stolček h skrinji. Vendar je človeku
uže prirojéno, da se mu tudi v največjej nesreči in bédi sanja o preizrédnjej
sréči ter da séza po zadnjjej senci, katera mu obéta kakove pomoči. A naj si
bode to, kakor hoče, naš nesrečni mladenič je začel iz skrinje jemati razno
sódergo: stare kerpe (cunje), rokopise, kosce raznih oblačil, svilénih in plat-
nénih ter nekaj ostalin očetove obleke. To vse mu nij imélo nikakoršne ko-
risti; vendar nij prej okončal iskanja, dokler nij iz stare skrinje vseh teh
stvaríj izmetal. Oj čuda! — na dnu skrinje videl je zapisane te besede:

„Oh, zapravljivec, ali si vse potrošil in tudi hižo prodal? Pojdi ter se obési! Tam za préčnjak je privezana verv!“

Mladega plemenitaša, kateri se je zdaj ozerl k stropu ter videl res za železen obroč privezano verv, to tako usopí, da takój pristavi stol k vervi ter stopi na-nj, da bi si tako laže verv okolo vratú otvézel.

Nij se dolgo obotavljal, kajti življenje se mu je zdaj reizrečno studilo; obézal je z vervjo vrat ter brezupen z ного v stran sunil stol. — A čuj! ne da bi bil obvisel, nego pal je na tlà, — njegovega telesa teža in sila, s katero je stol prekopicnil, odkrehne kos préčnjaka, v katerega je bil vdelan železni obroč. Ob jednom se je na-nj usula iz votline, kakor dež, množica zlatnikov, katere je bil njega pokojni oča nalašč dèl v préčnjakovo skróžnjico, s tem svojega sina, kateri mu je delal toliko skerbij, hotèč nekako kaznjevati in osramotiti. S kračka, to ga je tako pretresnilo, da se je ves poboljšal. Nekaj novcev je vzel, da si je zopet odkupil po očetu podedovano imovíno ter z ostalimi je začel kupčevati in je hitro bil pošten kupec, ki je bil bogatejši od očeta in vseh svojih pradedov.

Pustnik (sušec) in kos.

Čudno zimo smo letos imeli. Bilo je v začetku pustnika meseca zeló toplo; starček se je hodil na toplo solnce gret in otroci so se uže veselo igrali po suhih krajih. A vse pomladnje veselje je šlo po vodi, kajti po noči je zapadel debel sneg. To me opomínja básni o pustniku in kosu, katera je mej koroškimi Slovenci znana.

V zelenem gozdu je kos lepo prepeval in zaspanega kmeta klical na polje. Veselil se je kos, ker je zima minola; nanašal si je uže gnjezdo.

Zdaj, kakor vsako leto, v tist kraj pride mož, kateremu velé „Pustnik,“ in začuje veselo kosovo petje. Pójóčega ptiča jame svariti, rekoč: ti prijatelj, ne bodi tako nepoterpeljiv; ne misli, da s petjem vesno (pomlad) privabiš. Jaz zdaj stóperv rastem; kadar se bodem kerčil, tedaj pride vesna. A ti, če nehčeš biti nesrečen, zdaj ne nanašaj gnjezda.

Kos se je smijal.

Zato mož otide svojim potem, a kos kakor prej, veselo skaka od veje do veje ter prepeva in tudi jajca valí. Ali kaj se zgodi? — Debel sneg zapade, hud mraz pride in — kos ves čeméren — za plotom išče zavetja. Glavo ima do tál pripogneno, perotnice so mu toge, perje do polti premočeno, oči solzne in v gnjezdu pokriva sneg, kakor bel merlják (mertvaški pert), petero njegovih otrok.

Zopet pride mož „Pustnik.“ Ali zdaj uže ne čuje kosovega petja, kajti nem žaluje ptič po otrócih.

Res je tako, kakor učí basen; zato je stari pregovor:

„Kar sušca ozelení,
Mali traven posuši.“

Jožef Peterman.

Naprėj — nazaj!

Z vijólicu jáglec*) prišèl je iz tál,
Ker pétje skorjančeje nam brézen je dal.

Pozimski zdaj z Bogom zapòr pretemán!
Iz njega hitímo na čisto raván!

Poglejte nad nami priserčèni sternád
Pojóc oznanjúje dehtëčo pomlád.

Petéro se zbralo nas vkup je ljudíj,
In to se kerdelo junaško mi zdí.

Igrájmo se vojske, tecímo na boj;
Na dva se razdélka odrédi ves roj!

A treba je prej vam z mastjó in ščetjó
Napisati berke in černo bradó.

In tega se dela ne branil bi jaz,
Da naglo prestvarim na vsacem obraz.

Najpervo Ivanku! — Nij res li berdák?**)
Zastavo dviguje bradáti možák!

Pod nosom Grozdánko naj zdaj okadím
Ter dímast na čelu jej križ naredím.

Tí, Mirko! ne strésaj mi vedno glavé,
Ker tebi je treba najpervo bradé!

Ti vojvoda bodeš obračal vse nas;
A to se ne more, če gol je obraz.

Nu, dobro! Stecímo, kdor more popréj,
A pervo vsi vkupej zapójmo „Naprėj!“

*„Naprėj zastava Sláve,
Na boj junaška kri!“*

Še značenja pes nij jedíni dobíl:
„Mirúj mi! Ti z nami se bodeš boríl!“

Žíval nepotrebne se brani čestí,
Zaláje nevoljna, skakáje zbeží.

Deklíčki in déčki „stoj, Grivec!“ kričé,
Na vrat vsi, na nos vsi za njim se spusté.

Dospéli tekáje v sosédov so vert,
Tam béli na travi do perta se pert.

Na náglomla vójske viharni korák
Pohodil je platno in travnik mekák.

A zdaj se junakom zagradil je pot,
Ki v zmagi priderli so hrabro do tod.

Soséda z lopato pred njimi stojí,
Namahne serdíta, na nje zakričí.

„Naprėj“ jim umolkne, poprime je strah,
„Nazáj“ se oberne sovražnik ves pláh!

Lujisa Pesjakova.

*) Jáglec pravo slovansko, tudi Dolenjcem obično ime za: Schlüsselblume, primula, ki se imenuje tudi berkónčica, trobéntica. — Brézen je sušec, od breze, ki ima tega meseca pomladnji sok.

**) Tako govóre okolo Gorice, a Gorénjec izreka po svoje: berhka, berhko, kakor: gváhka, gváhko, namesto: gládka, gládko. Zatorej je pravílno: berdek, berdka, berdko, ali: berdák, berdka, berdko.

Pripovedka o Moseji.

Zvesti božji služabnik in največji učitelj izraelskega naroda, Mosej, pasel je nekedaj ovce svojega tasta Jetra po brežinah sinajske gore ob potočku, v kateremu je tekla najčistejša vodica.

Ko mladi pastir skerbno gleda na svojo čredo, začuje se razgetánje in kopito bližnjega konja. K malu je naglo pridirjal jezdec, oslabivši berzdo, ter je sebe in konja okrepčal z merzlo studenčino, — a potem zopet naglo odjahal. Ali v naglici je jezdec na mahovini pri potoku pozabil lepo mošnjo, polno rumenih zlatnikov. Po poti od vasí priskače majhen deček ter léže v mekek zêlen mah. Dragoceno mošnjo pobere in vesel domóv otide.

Polagoma se zdaj približa srebrolàs starček; o palici jedva leze po poti. Pri potoku séde na skalico počívat.

Jedva se malo oddahne, kar v strašnem diru jezdec nazaj prijaše k potoku in od starca z osornimi besedami zahteva mošnje z novci. Zamán mu starec priseza, da je nedolžen. Jezdec se userdi in starca ubíje.

Mosej je vse to videl na svoje oči. Poprosi Boga, naj bi mu to stvar bistreje razjasnil, rekoč: „Bog in gospod moj! daj mi razumeti svojo modrost! Ako je bil jezdec vreden zlata, zakaj si mu ga vzel? Zakaj mirno gledaš, kadar se preлива nedolžna kri bédnega starca, ko je vsega kriv deček? Večni Bog, naj mi bodo odkriti Tvoji potje!“

Bog Moseju tako odgovori: „ker mi je znana tvoja ljubezen k méni ter sem te izvolil v pastirja in voditelja svojemu narodu, zato ti dovolim, da moreš razuméti moja dejanja, kar bi nikomur družemu ne bilo dovoljeno.

Zatorej vedi: v četi, ki je udárla na to vas, iz katere je deček, bil je tudi ta jezdec. Serdito je planil v hižo dečkovih roditeljev in ugrabil vso imovíno. Jezdec je izgubil toliko novcev, kolikor je bilo kvare (škode) v dečkovej hiži, in tako sem dečku povernil očetovo dedovíno. Stari prosják, kateri je truden lezel ob pálici, ta je dečku očeta na skrivnem umoril. Kedor preлива človeško kri, bodi tudi njemu prelita! Morilec je prejel zasluženó kazen in sin je maščevál smert svojega očeta. Tako je moja razsodba dobra in pravična. Upoznaj in razuméj to ter se uči, tiho me molíti, a po sedáj uže ne povprašuj tako radovedno.

V.—ž.—

Pavliha in voznik.

Pavliha je koračil preko polja.

Na potu sreča voznika, kateri je zmirom konje tepel in priganjal, da so vedno tekli. Voznik vpraša Pavlihe: „morem li do noči dospeti v mesto?“

Pavliha odgovori: „leško, če bodete polagoma vozili!“

Voznik si misli: „ná, ta je res pravi tepec,“ ter še huje pretepa ubogo živino.

K večeru se je Pavliha baš tod zopet vračal domóv, kar najde še sredi pota znanega voznika v velikej zadregi.

V hudem diru sta konja z vozom zadela ob nékov pricestni kámen in kolo se je sterlo. Ker daleč okrog nij bilo kovača, prisiljen je bil voznik nočiti pod milim nébom.

„Ali vam nijsem dejal,“ nasmehne se Pavliha, „ako hočete privoziti v mesto, da vozite polagoma?“

V.—ž.—

Avstrijsko-ogersko cesarstvo.

Avstrijsko-ogersko cesarstvo se prišteva po svojej zemljepisnej leži državam srednje Evrope in se deli na dve nejednaki polovici: v zahodno in vshodno. Manjša zahodna polovica (nemško-slovanska) se zove v ožjem pomenu ‚avstrijska država‘ in obseza vsa kraljestva in dežele, ki so v državnem zboru na Dunaji zastopane; druga večja vshodna polovica (ogersko-hervatska) se zove ‚ogersko kraljestvo‘ v širšem pomenu in obseza vse dežele ogerske krone.

V avstrijsko-ogerskem cesarstvu so naslednje dežele: 1. Avstrijska pod Anižo, in 2. nad Anižo, obé skupaj se imenujeta nadvojvodina Avstrijska; 3. vojvodina Salcburška; 4. vojvodina Štirška; 5. vojvodina Koroška; 6. vojvodina Kranjska; 7. Primorsko t. j. poknežená grofovina goriška, mejna grofovina isterska s teržaškim mestom in z njegovim obméstjem; 8. poknežena grofovina tirolska in predarelska; 9. kraljevina češka; 10. mejna grofovina moravska; 11. vojvodina gorénja in dolénja sleška; 12. kraljevina galíška in lodomírska s Krakovom; 13. vojvodina bukovínska; 14. kraljevina dalmatinska; 15. kraljevina ogerska; 16. velika kneževina sibirjska (erdeljska); 17. kraljevina hervatsko-slavonska; 18. vojaška krajina (gránica). Pervih 14 dežel je zastopano v državnem zboru na Dunaji, a poslednje štiri se zovó dežele ogerske krone.

Vse te dežele so prišle po posebnej dedinskej pravici k avstrijskemu cesarstvu. Cesar Franc je določil, da se podedujejo nerazdelno rekši celoma v cesarskej rodbini habsburško-lotarinskej po pravici pervorojenstva.

Avstrijsko cesarstvo leži malo ne sredi Evrope in je največ gorato. Najvišje gore so: Ortles v Tirolih (3916 metrov visok) in Véliki zvon (3400 m. visok, glej Vertec 1873. l. stran 107), ki stoji blizu tirolske in salcburške meje ter ima prelep ledník, Pustrica imenovan.

Največja jezera v našem cesarstvu so: Blatno in Nežidersko jezero na Ogerskem; Atersko, Halstatsko, Gmundsko in Volbenško v gorénjej Avstriji. A posebno znamenito je Cérkniško jezero na Kranjskem, ki v nekaterih letih tako usahne, da ljudje onod, kodar je poprej voda stala, sejejo proso in ajdo, a v jeseni se zopet nateče.

Najimnitnejše reke v našem cesarstvu so: Dunav, Tisa, Drava, Laba, Voltava, Adiža, Odra, Visla in Dnester.

Poveršje avstrijsko-ogerskega cesarstva meri 6225 □ Mirijametrov. Na tem prostoru stoji 847 mest, 2099 trgov in 63.756 vasij. Prebivalcev šteje naše cesarstvo do 36 milijonov in pol. Slovanov je preko 17 milijonov, Nemcev preko 8 milijonov, Ogrov polšesti milijon, Lahov preko 5 milijonov, Vlahov do 3 milijone, židov 1 milijon in do 50.000 ciganov. Do malega 29 milijonov prebivalcev pripada katoliškej veri.

Glavna mesta posameznih dežel so: Dunaj na dolénjem Avstrijskem s 622.087 prebivalci, ki je tudi glavno mesto vsega cesarstva in sedež našega cesarja, Linc na gorénjem Avstrijskem z 31.000 preb., Salcburg na Salcburškem z 19.300 preb., Gradec na Štirskem s 84.000 preb., Celovec na Koroškem s 15.200 preb., Ljubljana na Kranjskem s 23.000 preb., Gorica

na Goriškem s 16.800 preb., Terst pri jadranskem morji s 123.000 preb., Inšpruk v Tirolih s 16.800 preb., Praga na Češkem s 158.000 preb., Berno na Moravskem s 74.000 preb., Opava v Sležkem s 17.100 preb., Levov v Galiciji in Lodomiriji s 87.200 preb., Krakov v istej kraljevini s 50.000 preb., Černovice v Bukovini s 34.000 preb., Pešta na Ogerskem z 202.000 preb. in Budim s 55.000 preb.; Zagreb na Hervatskem z 21.000 preb., Osek v Slavoniji s 17.400 preb., Sibinj na Erdeljskem z 19.500 preb. in Zader v Dalmaciji s 7000 prebivalci.

Avstrijsko-ogerska država je bogata z mnogoterimi pridelki, ki je v življenji potrebujemo. Zemlja je po večjem vsa rodovita, a nekatere pokrajine se lahko merijo z najplodnejšimi evropskimi deželami. Različnega žita se mnogo pridelava, posebno na Ogerskem, Češkem in Moravskem. Ogrji imajo obilo dobrega vina in tobaka. Na Češkem se prideluje najboljši hmelj. Po severnih krajih našega cesarstva se pridelava mnogo lanú in konopelj. — Na Ogerskem, Češkem, v Galiciji, Moravskem in Šleziji imajo mnogo lepih goved, ovac in konj, Ogrji redé tudi prasiče. Na Češkem imajo mnogo fazanov, a na Štírskem mnogo lepih kapunov. Tudi svila se močno razširja, vzlasti po južnih deželah. Zeló bogate solne jame se nahajajo na Gališkem v Velički in Bohnji; a tudi na Saleburškem, Ogerskem in Štírskem se dobode lepi skladi kaméne soli. Naše cesarstvo ima posebno veliko dobrega železa; najboljšé železo se dobiva na Štírskem in Koroškem. Zlato se dobiva na Ogerskem in Erdeljskem; srebro kopljejo na Ogerskem, Češkem in Erdeljskem; živo srebro v Vidriji na Kranjskem; kotlovinó na Ogerskem, Erdeljskem, Tirolskem in Saleburškem; cink na Kranjskem; svinec na Koroškem. — Razven naštetih kovin se na Avstrijskem dobivajo tudi druge koristne rude, perstí in kamenje. Po nekaterih deželah se dobode mnogo črnega in rujavega premoga; Ogersko daje tudi mnogo rupe (šote).

Najboljši izdelki domačega oberta so različne tkanine od prediva, pavolje, volne in svile, usnije in razno usnijéno blago, srebernáina in zlatína, orodja in posode od železa, kotlovine, jekla, stekla in glíne. Do 8 milijonov ljudj živí v našem cesarstvu samo od oberta.

Avstrija ima sè svojimi pridelki obilo kupčije, katero pospešujejo mnogo-verstna občila, posebno brodarstvo na adrijanskem morji in ladije na rekah Dunav, Labi, Voltavi, Tisi in Dravi, dalje tudi ceste in železnice. Najznamenitejša tergovišča v avstrijskem cesarstvu so: Dunaj, Praga, Pešta, Dobrecin, Levov, Brodi, Bolzan, Berno in Olomóc. Za pomorsko kupčijo so posebno imenitna mesta: Terst, Reka in Senj.

Tudi učnih naprav šteje naše cesarstvo lepo število. Vsenčelišč ima osem, namreč: na Dunaji, v Pragi, Gradci, Inšpruku, Krakovu, Levovu, Pešti, erdeljskem Belem gradu in v Zagrebu. Dalje ima mnogo gimnazij, realk in realnih gimnazij, meščanskih in ljudskih šol. Tudi šole za slepce in gluhonémce se nahajajo po nekaterih deželah. V Avstriji je 13 nadškofov in 60 škofov.

Avstrijsko cesarstvo mejí na severji sè Saskim, prusko Sleziijo in Rusijo, na vshodu z Rusijo in Turčijo, na jugu tudi s Turčijo, z jadranskim morjem in Italijo, na zahodu z Italijo, Švico, Lichtensteinom in Bavarskim. Vsa ta meja meri blizu do 860 Mirijametrov.

Sedanji vladar avstrijsko-ogerske države je Njegovo ces. kr. apostolsko Veličanstvo FRANC JOŽEF I., ki je bil rojen 18. avgusta 1830. leta, a cesarovati je začel 2. decembra 1848. leta. Bog nam ga ohrani še mnogo mnogo let!

A zdaj otroci! vse to, kar vam sem tukaj povedal, poiščite na zemljevidu avstrijsko-ogerske države in naučite se vse do prihodnje „Vertčeve“ številke tudi na izust.

I. T.

Maščevanje ruske knéginje Olge.

I.

V 945. leto reče družina ruskemu knezu Igorju: „otroci Svénaldovi so se odéli z orožjem in s perti (obléko), a mi smo goli; knez! pojdi z nami v dánj*), da tí dobodeš in mí.“ Posluša je Igor ter otíde v Dréva**) v dánj. Tam je ljudém nasiljal on in možjé njegoví. Vzémsi danj se verne v svoj grad (mesto). A nazaj idóč se premisli in reče družini svojej: „idite z dánjo domov, a jaz pojdem zopet v Dréva.“ Pustí družínó domov a z malo družínico se verne, želèč boljšega iménja. Slišavši Drevljáni, da zopet ide, storé svèt s knezom svojim Malom, in rekó: „kadar se volk navadi v ovce, to iznese po jednej ovci vso čredo, če ga ne ubijó: tako tudi ta; če ga ne ubijemo, to vse nas pogubí.“ Pošljó k njemu, govorèč: „po kaj zopet ideš? Pobral si vso dánj!“ A ne posluša jih Igor. Drevljáni prišedši iz grada Iskersténja ubijó Igorja in vso njega družínó; kajti bilo jih je malo. Mogila njegova je pri Iskersténji gradu v Drévih. A Igorjeva žena, knéginja Olga, bila je v Kijevu sè sinom svojim, z détskim Svetoslavom, in kermílec (varuh) njegov je bil Asmud a vojevoda je bil Svénald. Rekli so Drevljáni: „evo, kneza smo ubili ruskega; vzemímo njega ženo za svojega kneza Mala; vzemímo tudi Svetoslava ter storímo njemu, kakor hočemo!“ Tedaj dvajset svojih boljših mož pošljó k Olgi, in tí poslanci pristanó***) pod Boríčevim. Povedali so ljudje Olgi, da so Drevljáni prišli. Olga Drevljáne pokliče k sebi ter jim reče: „dobri gostje so prišli.“ A Drevljáni odgovoré: „prišli smo, knéginja!“ Reče jim Olga: „da povédite, zaradi česa ste sem prišli?“ Drevljáni déjo: „poslala nas je drevska zemlja, rekóč tako: moža tvojega smo ubili, ker je bil, kakor volk, vzemajóč in grabèč; a knezi naši so dobri ter so pazili drevske zemlje; da pojdi za kneza našega, za Mala!“ Bilo je ime njemu Mal, knezu drévsckemu. Olga jim reče: „ljuba mi je beseda vaša; moža svojega uže ne morem zopet vskrésiti****). Jutri

*) Dánj, dánji ženskega spola, stara in prava slovanska beseda, ki znači dá v-š čino (Abgabe, Tribut). V danj iti znači: iti danj pobirat, kakor tudi še zdaj govorimo: v derva, v steljo iti, itd.

**) Drevljáni so bili v tej dobi še pogani a slovanskega rodú; njih zemlja se je imenovala Dréva (die Bäume), ker so bivali v gozdih, a od svoje zemlje so se tudi ljudjé imenovali: Drevljáni.

***) Pristati, pristanem, z ladijo se na bregu ustaviti (landen), odtod: pristanišče Landungsplatz, Hafen.

****) Nazaj verniti in zatorej tudi: od mertvih obuditi; od tod: krés, die Sonnenwende.

vas hočem počestiti pred svojimi ljudmi; a zdaj se vernite v ladijo ter ležite in bodite veličavi (prevzetni). Za jutra jaz pošljem pó-vas, a ví recíte: ne idemo na konjih, niti peš ne idemo, nego ponesíte nas v ladiji! — ter ponesó vas, kakor jim ukažete.“ — Tako je odpustí v ladijo. A Olga velí izkopati jamo veliko in globoko na svojem dvoru zunaj grada. Za jutra Olga pošlje po gostí. Njeni ljudjé pridó k Drevljánom, govoreč: „Olga vas zove na veliko čast.“ Drevljáni rekó: „ne idemo na konjih niti na vozéh, niti peš ne idemo; ponesíte nas v ladiji!“ Kijáni jim odgovoré: „nam je nevolja; knez naš je ubit a knéginja hoče iti za vašega kneza.“ In ponesli so je v ladiji, a Drevljáni so sedéli veličavi zeló. Prinesó je na dvor k Olgi ter je tamkaj vergó v jamo z ladijo vred. Olga jim reče: dobra li vam je čast?“ A oni odgovoré: „pustéje nam je, nego je bila Igorjeva smert!“ Olga ukaže zasuti žive, in tako so je zasuli.

Terdoserčno je stvorila poganska Olga poganskim Drevljánom; pozneje se je pokerstila ter bila knéginja pobožna zeló.

M—e.

Goska in konj.

(Basen.)

Na necem pašniku sta se pasla goska in konj. Goska, misleč, da jo konj prezira, ker ne pogleda na njo, ošabno vzdigne glavo, stegne vrat in s podsmehljivim glasom reče konju: „jaz sem plemenitejša in doveršenejša žival, nego ti, ki moreš samo po zemlji hoditi. Jaz morem hoditi po zemlji, kakor tí, in imam tudi peruti, s kterimi se dvigam v zrak, in če se mi ljubi, razveseljevat se grem na vodo, plavam po ribnikih in jezerih ter hladim se v vodi. Imam svojstva ptičja, ribja in zémeljskih živalij.“

Nejevoljno pogleda konj gosko in odgovori: „res je, pripravna si za zemljo, zrak in vodo, a povsod se kaj slabo kretaš. Leteti moreš, res, ali tako neukretno in težavno, da se ne moreš primerjati skorjančku in lastovici. Tudi v vodo greš, a le po verhu plavaš, pod vodo ne moreš živeti, kakor berza ščuka in rak, tudi v vodi ne dobivaš hrane. In če po zemlji hodiš, ali bolje, če se ziblješ na širokopodplatnih nogah in z dolgo stegenim vratom na vsacega mimogredočega vpiješ, v posmeh si mu, kdor te vidi. Jaz hodim le po zemlji, a pogledi, kako krasna je moja hoja, kako primerni moji udje, kako zalito moje telo, kako jaka moja moč, kako berz moj tek, da se čudi, kdor me vidi. Rajši sem samo za jedno stvar in v tej doveršen, nego li za več stvarj, a v vseh le — goska.

Fr. K—c.

Lev in levica.

(Basen.)

Lev. Ne ostavlaj mi otroka samega, žena! Slab in šibák je še; lahko se mu zgodi kaj žalega.

Levica. Kdo se prederzne mu storiti kaj žalega? Najmogočnejši si, kralj vsih čveteronožnih živalij, vse se trese pred taboj!

Lev. Kogar se vsi bojé, óni se naj vseh čuva. Zatorej, žena! ne ostavlaj mi otroka samega!

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Tulenj ali morski pes.

Navadni tulnji (*Phoca vitulina*) živé v vseh morjih; a največ jih je v severnem ledenem morji. Nekateri imajo posebno slast, ako se morejo ob lepem vremenu solnčiti na morskih bregovih, drugi zopet ostajajo rajše v morskih pečinah. V vodi so te živali okretne in hitre kakor strela, a na kopnem (suhem) so jako neukretne, zatorej ne gredo nikoli daleč od morskega obrežja. Tulnji so nočne živali. Po dnevi gredó radi na suho ali na plavajoče ledene plôče, kjer se stezajo in počivajo, a berž ko jim kaka opasnost pretí, evo ti je, kakor bi mignil so v vodi.

Tulnji so izverstni plavači. V plavanji jih ne prekosí nobena druga čveteronoga žival. V vodi se veselo igrajo, prekucujejo se, potapljaajo se in verté kakor razposajeni otroci. Vse jedno jim je, ali plavajo na trebuhu, ali na herbtu ali po stráni, a vendar dalje od pet minut pod

vodo ne morejo ostati, ker jim je treba svežega zraka.

Časi tudi v vodi spé, a kedar jim zmanjka sape, pridejo verhu vode, potegnejo sape ter se potlej zopet potopé. Posebno on zna jako spretno in hitro plavati.

Tulenj je dolg po poldrugi meter; dlake je črnobelkaste, sivorujavkaste ali rumenosive; na herbtu je navadno brez peg, a po trebuhu je belkast, okoli oči ima blede krožke. Glavo ima majheno in okroglo z berkatim gobcem in s prijaznimi, velikimi, črnimi očmi. Uhljev nema. Truplo ima vretenasto, namreč v plečih široko in zastavno, a proti zadnjem konci zmirom tanjše ter se okončuje v kratek rep. Noge so uže bolj plavutam nego pravim nogam podobne. Prednji nogi sti na navadnem mestu, a zadnji sti nazaj obrnjeni, negibljiivi in z repom zrasli. V hrano mu so ribe in morske race.

Tulnji živé v družbah ter so radovedne in pogumne živali. Po samotnih otokih severnega morja, kjer jih človek toliko ne preganja, dobé se še zdaj v

velikih družbah, časi po 50 skupaj. Dokler jim človek ne stori nič žalega, ne beže pred njim, še celo blizu ladije pridejo ter se veselo sučejo in igrajo okoli nje. Jako so zvédavi; ako ugledajo kaj nenavadnega, pomolé se iz vode ter pazljivo ugledujejo neznano jim stvar. Najbolj je zaníma godba; ako človek žvízga, takój se začnó zbirati okoli njega, a z gosli ali frulo je lahko tako omami, da plavajo daleč za čolnom, iz katerega se godba čuje. Na šotlandskih otocih so zapazili, da so se vselej tulnji bližali, kadar so zvonovi zvonili. Njihov glas je zamolklo lajanje, a v serdítosti tudi renčé kakor psi.

Ona skotí na kacem suhem kraji po jednega, redko po dva mladiča z mehko svilnato dlako, katero pa k malu sleče ter gre potem takój v vodo. Oba, on in ona, sta za mladega v velicih skerbéh, nikoli ga ne pustita iz očíj in v nobenej opasnosti (nevarnosti) ne gresta od njega. Dokler je še slab, vzame ga mati pod pazho ter ga tako unese vsacemu sovražniku. Mladi tulnji so zeló vesele živalce, radi se igrajo bodi si v vodi, bodi si na suhem; ako nemajo družbe, igrajo se s plavutastimi nogami ležéč na herbtu. Mladih tulnjev nij težko ukrotiti. Gospodarju so poslušni in priverženi, kakor domači psi. Znano je mnogo primerljejev, da je tulenj iz velike daljave nazaj priplaval k svojemu gospodarju.

„Neki ribič,“ pripoveduje prof. Erjavec v knjigi „domače in tuje živali“ „imel je jako krotkega tulnja, ki mu je večkrat celó morsko ribo prinesel v gobci domóv. Po nesreči se je v onej vasí pokazala mej domačo živino neka kužna bolezen in stare babe so takój ukrénile, da je tega tulenj kriv. Ribič je branil tulnja, ali pomagalo nij nič, moral se je ločiti od zveste živali. Peljal ga je daleč proč in ga vergel v morje, misléč, da se več ne verne. Ali tulenj je bil poprej doma nego ribič. Drugič ga dá tujim mornarjem, ali k malu je bil tulenj zopet pri ribiču. Babe nijso mirovale, ribič si nij znal pomagati ter iztakne tulnju očí in ga pelje daleč na morje, misléč si: zdaj se mi uže več ne verneš. Ali še isto noč je na ribičevih vratih nekaj škrabljaló, nihče si ne upa iti pogledat, kaj da je. Jutro dan so našli tulnja s kervavečimi očmi ležati mertvega zunaj pred vratmi.“

Za prebivalce na bregovih in otokih severnega morja je tulenj najkorístnejša žival. Iz vsacega dela tulnjevega trupla dobivajo mnogo kóristi. Meso kri in slanino (špeh) jedó, z mastjo si razsvetljujejo dolge nočí, v kože se oblačijo, ž njimi pokrivajo hiže, pregrínjajo čolne in saní. Razven mesa jedó tudi čreva, ali je pa rabijo mesto stekla na okna; iz črev si krojijo tudi preobleko in zástore. Nu prej nego je v to porabijo, morajo je dobro očistiti. Iz kostíj narejajo razno kátero hižno orodje. A najbolj obrajtajo srajco, sešito iz tulnjevih črev, a to zategadelj, ker vode ne propušča.

Našim gerlom se sicer tulnjevo meso upira, a vendar gre iz Evrope in severne Amerike vsako leto sto in sto morskih ladij v severno ledeno morje tulnjeve pobijati samo zaradi kože in mastí. Tulnjeve navadno ne streljajo, ker je obstreljena žival za lovca toliko kakor izgubljena, zatorej lovci rajše zalezujejo spéče tulnje ter s kijem po njih glavah bijejo. Lové je tudi v vodi z ostvami ali je pa na ledu čakajo pred skožnjami (luknjami), kamor hodijo díhat.

Razne stvari.

Drobtine.

(Slovani) so bili v starodavnih časih jedno veliko in močno pleme. Bilo je to pleme jako rodovito. A bili so Slovani pogani. Slovani so imeli kot jeden narod tudi samo jeden jezik. Nu malo po malo začeli so se Slovani mešati z drugimi narodi in tako je iz jednega slovanskega stebła pognalo več vej ali verištev. Tako se je izpremenil tudi njihov prvotni jezik ali govor.

(Zima v Švediji) je bila koncem meseca januarja letošnjega leta zeló huda. Dné 25. januarja je bilo 36 stopinj mraza po Celsijevem toplomeru ter tako merzlo, da so morali vožnjo na železnicah obustaviti.

(Kaméno olje.) Pred nekoliko leti so našli v severnej Ameriki neznano bogate vire kaménega olja (petroleja), ki ga zdaj razpošiljajo malo ne po vsej zemlji. V najnovejšej dobi so začeli tudi v Evropi večjo pozornost obračati na take kraje, kjer se lahko dobi takega olja. Vzlasti v Galiciji, mej Krakovim in Levovom, dobi se ga jako dosti.

(Sahara) je največja puščava na zemlji. Ta velikanska peščina obseza dobro petino vse Afrike in ima 10krat večje poveršje nego Avstrija.

Kratkočasnice.

* Kmet je vozil polhen voz ovsá v mesto. Ko pride do straže, kjer se je moral ustaviti, vpraša ga stražar: „kaj voziš?“ — „Oves,“ odgovori kmet bojazljivo. Stražar vidéč, da se je kmet prestrašil, zapové svojim pomočnikom, da pregledajo vse vreče na kmetovem vozu; mislil si je, da ima kmet kako prepovedano blago v njih,

n. pr. tobak. Nu preiskali so vse, a našli nijso ničesa, nego sam oves. Zdaj povpraša stražar kmeta: „povejte mi prijatelj, zakaj ste tako bojazljivo odgovorili na moje vprašanje? zato sem tudi dal pregledati vse vaše vreče!“ „Bal sem se, da ne bi konj slišal besede „oves,“ ker mu ga uže cel mesec nijsem nič dal, a potlej bi ovsá zahteval od mene, in jaz bi ga menj prodal“ — odverne mu kmetič, smijaje se, ter gre v mesto, da prodá oves.

* Jurij in Stefan sta bila povabljena na ženitbo, kjer so ljudjé sploh dobre volje. Zato se svatom čudno zdi, ko se jame Jurij bridko jokati. „Kaj ti je?“ Stefan vpraša Jurija, „ker se jokaš?“ — „Toliko imamo jedíl, a jaz uže jesti ne morem,“ Jurij solzân odgovori.

* Oča je izgubil konja. Gresta ga sè sinom iskat. Ob odhodu oča sinu reče: „kedar kljuse najdeš, glasno zakriči, da bodem vedel, da imaš konja.“

Ko prideta na bližnje berdo, zavpije sin na vse gerlo: „uže jih imam; trije so!“

„Ali ga imaš?“ odgovori oča. Sin zopet zakriči: „nemam konja, a še več jih imam!“ — „Kaj imaš?“ zavpije oča. „Tri kose imam, tri kose!“ odgovori sin. „Kje jih imaš?“ vpraša oča. — „Dva sta mi ušla, a tretjega še lovim,“ odgovori sin.

* Ribničan se je medice preveč napfl. „Oj, otroci, pomagájte, pomagájte!“ zakriči mož, da ne pócim!“ „Otroci odgovoré: „čakajte, oča, da vas povéžemo.“ — Ko ga povežó, vprašajo Ribničana: „ali vam je laže, oča?“ — „Laže mi nij, ali sedaj sem vendar brez skerbi,“ stokáje odgovori.

Uganke.

I.

Če znano je tebi stvarjenje sveta,
 Našel si vže tamkaj v megló me zavito;
 Jaz v solnci sem, v luni, v oblacih domá,
 Nahajaš me v zemlji, a vedno očito.
 Pristopim k človeku, kadar se rodi,
 Ter zvesta ostanem mu tudi v življenji;
 Iz mislij me nikdar, iz želj ne spodi,
 Ker vedno me kliče v bolesti, v terpljenji.
 Končujem jaz vedno in vedno druhal,
 A prva prikažem se tebi v ljubezni;
 Zveršena z manó je vsaka žival,
 Ker vedno nahajaš me v hudej bolezní.
 Dovolj govorjenja o meni je zdaj,
 Jaz menim, ker znana sem vsakej deželi,
 Ti tudi me znaš, le povem ti še naj:
 Moj rod je, kjer brat se z sestro oženi.

L.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

II.

- 1) Z luknjico sto luknjic narediš.
- 2) Molče govorim od daleč s taboj, ne slišim ne vidim, a kar se je videlo in slišalo, razodevam.
- 3) Kaka zver je to: po zimi jé, po leti spi, telo je toplo, a nema kerví; na njo sedeš, pa te z mesta ne premakne.
- 4) Dvakrat se na svet rodilo. Kaj je to?
- 5) Črna ovca vsa v ognji gori. Kaj je to?
- 6) Zjutraj na seženj, o poludne na pedenj, a zvečera čez polje sega. Kaj je to?
- 7) Nihče me ne vidi, a vsak me sliši; mojega tovariša pa vsak lahko vidi a nihče ga ne sliši. Kaj je to?
- 8) Živi brez telesa, govori brez jezika, nihče ga ne vidi, a vsak ga sliši.
- 9) Brez rok, brez nog, pa vrata odpira.
- 10) Strijček most dela brez sekire in brez noža.

(Odgonetke v prihodnjem listu.)

Odgonetke uganek v 2. listu „Vertca.“

1. Mati s hčerjo in vnuko; 2. Igla;
3. Gosje pero; 4. Lešnik; 5. Srebernjak; 6. Sekira; 7. Sekira; 8. Ovca; 9. Dež; 10. Dežnik; 11. Gozd; 12. Roki; 13. Rak; 14. Solnce in mesec.

LISTNICA. Gg. br. A. V. v K: Vašim pesnim treba mnogo poprave; morda časoma kaj porabimo. — L. W. v F: Vaše basni in pripovedke nemale nobene vrednosti za „Vertec“, ker so preveč znane in tudi po družih slov. knjigah že natisnene. — J. Ž. v K.: Vaša računska naloga je bila uže jedenkrat v „Vertci“, poglejte poprejšne letnike. Pošljite nam rajše kaj drugega. — B. H. v Lj.: Z Vašo gledališčno igro pričnemo v prih. listu. Da ste nam zdrava! — A. L. v G: Hvala Vam na Vaših prijaznih besedah. Takih mislij smo tudi mi, ali kaj pomaga, ako nemamo zadostne podpore. O priložnosti pismeno. — Gospodični Evgenija Z. v A. in Amalija M. v B.: Imena rešilcev kratkih uganek ne pričbujemo; a veselí nas, da sti tako trudoljubivi. — J. C. v R.: Dolžnikov iz prejšnih let, posebno iz lanskega leta, ima „Vertec“ precejšno število. Žalibog! — B. P. v K.: Vse lepo in hvale vredno, a ravnati se moramo po naročnikih, ako hočemo, da se „Vertec“ mladini ohrani. — L. T. v P.: Napeve bi radi večkrat prinesli, a štroski so preobitni; nabirajte nam naročnike in vse se izvrši.

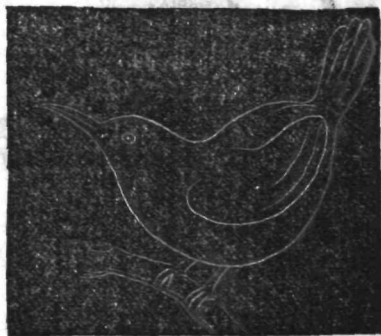
Prošnja. Prosimo uljudno vse one čest. gospode, ki nam naročnine za letos še niso poslali, da nam ali naročnino pošljejo, ali pa poslane jim liste blagovoljno vernejo.

Imamo še nekaj iztiskov „Vertca“ s 1871., 1872. in 1874. leta, katere dajemo po 1 gl. 30 kr., samo da se razprodadé in pridejo našej dobrej mladini v roke. Rodoljubi sezite po njih!

Z letošnjega leta se dobodo še vse do sedaj na svetlo izišle številke ter novim naročnikom lahko še z vsemi številkami postrežemo.

Uredništvo.

Obrazec za risanje.

Priloga k 3. listu „Vertca“ 1875.

LOČITEV.

Moderato.

Vglasbil Avg. Leban

1. Oj hi- xi- ca o- če- tova: Bog xi- vi
2. Ser- ce pa moje ti xvesto: " " "
3. Ni xabi ti me, xvesti dom " " "
4. Bog živi te! Se enkrat zdaj " " "

1. te! Ždaj se lo-či-ti morava, Bog xi- vi
2. " Do konca dnij ostalo bo: " " "
3. " Če tudi te o staviš bom; " " "
4. " Po zdruavljam te domovja raj! " " "

1. te! A tega nihče ne pove, Al' te kedaj bom
2. " Skazala si mi milostij, Ni moč jih poza-
3. " Naj noč in dan primude, So ljube tvoje
4. " Obvaruj naju Bog oba, Ohrani xveste-

1. videl se: Bog xi- vi te!
2. biti ni: " " " "!
3. misli vse! " " " "!
4. ga serca! " " " "!

Besede A. S.

Na goro!

Tempo di marcia.

Uglasbil Avgust Leban.

mf. Na go-ro, na go-ro, Na sterne ver-
he! Tja kti-čič in mi-čič, In vabi ser-
ce. Na go-ri cveti-ce Najzlatše cve-
to In lice ce pre-čube Najslajše po-
jo. In-slajše pojo. Glej: Drugo berilo, štev. 151.

PASTIRSKA PESEN.

Alligretto.

Avg. Leban.

mf. Na trati xe-le-ni, Nij šuma lju-
dij, Je žvinca pri meni, Me pet ve-se-
ti. Fine. Pri-žux-no od-ni-ra se gor mi ne-
bo; Se mi lo o-xi-ra v me božje oko.
Glej: Drugo berilo, štev. 92.